¶ Reuerēdiſſimi in chꝛiſto patris et dñi/ dñi Hu/
gonis de ſancto Charo ſacroſancte eccleſie Ro/
mane Tituli ſancte Sabine Cardinalis pꝛimi de
oꝛdine pꝛedicatoꝝ in Poſtillā ſup librū Actuū
apoſtoloꝛum: Incipit.

SCribe viſum ⁊ explana eum ſup tabulā vt per/
currat qui legerit: Abacuk.ij.a. His verbis pꝛi
mo notatur auctoꝛ vel cauſa efficiēs libꝛi Actu/
um.ſ.p ſuppoſitū huiꝰ verbi/ Scribe. Secundo
materia vel cauſa materialis: ibi: Viſū. Tertio/
modus agēdi vel cā foꝛmalis: ibi: Explana. Quarto/ finis vel
cā finalis: ibi: Ut pcurrat. Hec ad litterā dicunꝭ ad abacuk:
q̄ interpꝛetaꝭ luctatoꝛ foꝛtꝭ: et ſignificat lucam: qui luctā car/
nis vicit: quia vt dicit Hieroꝰ in pꝛologo/ virgo fuit. Aba/
cuk etiam inter ꝓphetas de paſſione chꝛiſti ſpecialiꝭ agit. Un
de: Coꝛnua in manibꝰ eiꝰ ⁊c. Abacuk.iij.a. Sic lucas inꝭ euā
geliſtas: Unde per vitulum ſignificaꝭ: Ezech.j.b. Et Eccl.
xxxviij.a. Diſciplina medici: id eſt luce: qui ad litterā fuit me/
dicus exaltabit: id eſt exaltatum in cruce ſpecialiꝭ dicet/ caput
eius: id eſt chꝛiſtū. Et Job.xxxviij.d. Concentū celi q̄s doꝛ
mire facit: Concētus celi: id eſt ꝯcoꝛdia vel vnio eccleſie chꝛi/
ſtus: De cuius doꝛmitione.i. paſſione/ lucas ſpecialiter agit.
Cui ſicut Abacuk recte dicꝭ: Scribe. Ipſe eni ē vir a vir/
tute/ indutus lineis ꝓpter virginitatē: habēs atramentū ſcrip
toꝛis ad renes/ merito cōtinētie virginalis: Ezech.ix.a. Pꝛo
pter quā ſpecialiter datū ē ei ſcribere actus. Unde dicitur ei:
Scribe viſum: id eſt res viſas: Ecce materia. Ezech.xl.a.
Fili hominis vide oculis tuis ⁊ auribus tuis audi ⁊c. Filius
hominis/ non homo dicꝭ: vt notetur ꝙ merito virginitatis
datum eſt ei hoc ſcribere. Filius eni fuit hoīs interioꝛis: id ē
imitatoꝛ rationis in omnibꝰ: non hominū vt modo interioꝛē
modo exterioꝛē ſequereꝭ hominē. Filij eni hominū graues
Ps.4. coꝛde: nec poſſunt coꝛ ponere in omnibus que oſtenduntur
eis. Unde dicitur ei: Vide oculis tuis/ actus: et auribꝰ tuis au
di/ euangeliū: et pone coꝛ tuum/ vt diligenter retineas: et an/
nuncia oīa que tu vides.ſ.actus. Non dicit que audis.ſ.euā/
geliū. Licet eni ſcripſerit euangeliū: non tñ eſt ei pꝛopꝛiū: qꝛ
et alij ſcripſerūt: ſed actus ſolꝰ ipſe ſcripſit. Et hoc eſt qđ hic
ei dicitur: Scribe viſum ⁊ explana. In hoc notaꝭ moduſ agē
di vel cauſa foꝛmalis. Sicut eni ex ꝯiūctione foꝛme cum ma/
teria fit ꝯiunctū: ſic ex materia et modo liber conſtituiꝭ. Per
hoc etiam ꝙ dicitur/ Explana: notaꝭ modus hiſtoꝛicus: qꝛ
hiſtoꝛia eſt de notis rebus: que q̄m note ſūt/ maxime quo ad
nos explanari dicunꝭ. Ut percurrat: ecce finis in altero. Ad h̄
eni ſcribunꝭ actus plane: vt percurrat: id eſt perfecte appꝛehē
dat qui legerit.ſ. intellectu cognoſcēdo et affectu imitādo. Fi
nis autem vel intētio ptinens ad apoſtolos triplex: ſicut dici/
tur in Glo. Pꝛima vt oſtēdatur ſuppletio numeri apoſtolici:
cuius diminutio p iudam tangiꝭ i euāgelio. Secūda/ vt oſtē/
datur auctoꝛitas apoſtolarꝰ pauli: de quo quidam dubitaue/
rūt: quia nō fuit de duodecim. Tertio vt pfecto numero apo
ſtoloꝝ pfectus aduentus perfecti: id eſt pficientis ſpūſſancti
ſcti canonis enūcieꝭ hiſtoꝛia. Circa materiā huiꝰ libꝛi/ multa
poſſunt queri. Pꝛimo queritur cū actꝰ ſit ſingulares: ars aūt
et ſcientia non ſint de ſingularibꝰ/ quō liber actuū ad artē vel
ſcientiā ptineat. Itē dato ꝙ ſit ſcientia: videꝭ ꝙ nō poſſit eſſe
vna ſciētia: qꝛ actꝰ ſūt ſingulares ⁊ ſingulariū: et ita diuerſi et
diuiſi: ⁊ ita videꝭ i eiſ nō eſſe vnitaſ que debeꝭ ſciētie. Itē cū
hic fiat mentio de paucis apoſtolis: quare dicꝭ liber actuū
apoſtoloꝝ q̄ſi de omnibꝰ determinet vel omniū actibꝰ. Item
cū tot ſint apoſtoli in eccleſia quot ꝓphete in ſynagoga. Un/
de Apoc.iiij.b. Uidit iohānes vigintiq̄ttuoꝛ ſenioꝛes: q̄re i
nouo teſtamēto eſt liber de actibꝰ apoſtoloꝝ/ cum in veteri te
ſtamento nullus ſit de actibꝰ pꝛophetarū. Itē quare eſt vnꝰ
liber de actibus apoſtoloꝝ: et non eſt vnus de epiſtolis eoꝛū.
Ad pꝛimū dicimus ꝙ actus poſſunt conſiderari ſm eſſentiā
vel ſm naturam: et ſic ad ſcientiā non pertinēt: vel vt ſūt ex/
emplar ⁊ imagines operandi: et ſic docent quid ⁊ qualiter ſit
operandū: et ſic ptinent ad moꝛalem philoſophiā. Ex h̄ etiā
patet ſolutio ad ſecūdū. Uel poteſt dici ꝙ actus non oꝛdinan
tur ad ſcientiam ſed ad vitam: vnde non debēt ad partes ſci/
entie/ ſed ad partes vite reduci. Eſt autem duplex vita: acti/
ua.ſ. et cōtemplatiua. Et pōt reduci ad actiuā: quia ad h̄ ſcri/
buntur actus vt eam pꝛomoueāt: ſm hoc poteſt dici ꝙ liber
vnus eſt a ſcriptoꝛe/ a modo ſcribendi/ a fine. Ad tertiū dici/
mus ꝙ liber eſt actuū apl'oꝝ generaliꝭ in pꝛima parte: in qua
dicꝭ qđ eſt cōmune oīm.ſ. videre chꝛiſtū aſcēdentē/ expecta/
re ⁊ recipere ſpiritūſanctū: Sic liber Geneſeos denoīatur a
pꝛima parte: in qua agitur de creatione. Uel poteſt diſtingui
triplex generalitas: vniuerſitatis/ auctoꝛitatis/ et officij: Et ē
liber omniū generalitate vniuerſitatꝭ vſq₃ ad actus petri. Et
ab illo loco vſq₃ ad actꝰ pauli/ generalitate auctoꝛitatꝭ. Et ab
illo loco vbi īcipiūt actus pauli generalitate officij. Licet eni
omnibꝰ ꝯueniat auctoꝛitas et officiū pꝛedicandi: tñ p appꝛo/
pꝛiationē petro attribuiꝭ auctoꝛitas: paulo officiū: et ſic i q̄li/
bet parte agitur de actibꝰ apoſtoloꝝ generaliꝭ. Ad quartum
dicimꝰ ꝙ apoſtoli fuerūt initiū naſcentis eccleſie: Unde de/
buerunt actus eoꝛum ſcribi tanq₃ quedam viuendi regula in
poſterꝭ ſeruāda: pꝛophete autem fuerūt ſignū deficientis ſy/
nagoge que ꝓphetas habuit ad reuocationē: ſed quia popu/
lus dure ceruicis non potuit reuocari exemplis actuū: ſed du
ris cōminationibꝰ ꝓphetarū: ideo non debuit eſſe liber de acti
bus ꝓphetarū/ ſed de ꝓphetijs eoꝝ. Ad q̄ntū dicimꝰ ꝙ actus
ſunt ad infoꝛmationē: epiſtole ſo ad refoꝛmationē. Unde ac/
tus quia reſpiciūt ſtatum adhuc vnite eccleſie/ compilari poſ/
ſunt: epiſtole ſo ſtatum reſpiciūt iam diſſipate eccleſie q̄ plu
ribus modis diſſipata erat: et ideo diuerſimode refoꝛmāda:
vnde nō debuerūt epiſtole colligi/ vel eſſe vna: ſed plures.

¶ Explicit Pꝛologus auctoꝛis.

¶ Incipit pꝛefatio beati Hieronymi pſbyteri in
librum Actuum apoſtoloꝝ.

CAnit pſalmiſta: Ambulabūt de v̄tutibꝰ Ps.85.
in virtutes. Poſt apoſtoli pauli epiſto/
las dudum vobis vno volumine tranſ/
latas dōmon et rogatione chariſſimi/ actꝰ apoſto/
loꝛum compellitis vt transferā in latinū: quem li/
bꝛum nulli dubiū eſt a luca antiocheno arte medi
co: q̄ poſtea inſeruiēs paulo apl'o chꝛiſti factꝰ ē diſ
cipulus fuiſſe editū. Ceruices p̄mit impoſita ſepiꝰ
oneris magnitudo: qꝛ ſtudia inuidoꝝ rephenſiōe
digna putāt ea q̄ ſcribimꝰ. Illoꝝ nunq₃ odio ⁊ de
tractiōe: iuuāte chꝛiſto meū ſilebit eloquiū. Actꝰ
apl'oꝝ nudā quidem videnꝭ ſonare hiſtoꝛiā: et na/
ſcentis eccleſie infantiā texere: ſed ſi nouerimꝰ ſcri
ptoꝛē eoꝝ lucā eſſe medicū/ cuiꝰ laus ē i euāgelio: 2.Coꝛ.8.d.
aīaduertimꝰ pariter oīa verba illiꝰ aīe languentis
eſſe medicinam. ¶ Explicit pꝛefatio.

LUcas antiochenſis ⁊c. Nota ꝙ ꝓlogus iſte di/
uiditur in quattuoꝛ partes. In pꝛima dicꝭ de cauſa
efficiēte/ vel auctoꝛe huiꝰ libꝛi. In ſecūda ꝙ non ime/
rito ſed ꝯuenienꝭ agit de actibꝰ. In tertia ſubdiꝭ cauſa quare
agit de actibꝰ. In quarta tāgit bꝛeuitatē agēdi. Pꝛima inci/
pit: ibi: Lucas ⁊c. Scđa: ibi: Hic ſpi/
ritu: vel: ibi: Cui non imerito ⁊c.
ſcđm diuerſum mo/dum legendi hoc qđ dico/ Non immeri/to/ legitur/ cui/ reſpe/ctiue vel abſolute: ſi reſpectiue: incipit ibi
Hic ſpū: ſi

¶ Incipit Pꝛologus.

LUcas natione ſyrus:
cuius laus in euange/
lio canitur apud anti/
ochiam medicine artis egre/
gius et apoſtoloꝝ chꝛiſti di/
ſcipulus: poſtea vſq₃ ad ꝯfeſ/

Hic ſpū. Si abſolute: ibi: Nō cui imerito. Tertia: ibi: Ut deo ꝛc. Quarta: ibi: Q̄ꝺ legētib⁹. Item q̄rit: cur hic dicit ꝙ obijt octogitaq̄ttuoꝛ annoꝝ: ꝛ i ꝓlogo ſup euangeliū ꝙ ſeptuagitaq̄ttuoꝛ tm̄: vterq̄ ꝓlogus eſt hieronymi. Reſpō deo ꝙ fuit erroꝛ ſcriptoꝝ: vel ꝙ hic loquit de annis generationis: ibi de ānis regeneratiōis ei⁹. Itē in ꝑma Glo. que ſic incipit: Lucas medicus: dicitur ꝙ lucas hūc libꝝ rome cōpoſuit. In ſequēti que icipit: De loco q̄dē: dicit ꝙ greco ſermone ſcripti ſunt actus. Et ponuntur in ipſa Glo. tres rationes quare hoc: Sol. Lucas ſequebat paulū et ſm ꝙ grecis p̄dicabat / ſcribebat grece: ad vltimū venit romam ꝛ p̄dicauit: ibiq̄ cōpleuit actus romana lingua. Et exponitur illa Glo. Rome cōpoſuit: id eſt cōpleuit. Vel poteſt dici ꝙ ꝑus grece ſcripſit: poſtea la‑ Act. 9. a. tine illud idem.

nec ipſum arbitroꝛ mūdū capē. Vel De oib⁹ / modis doctrinę. Vel De oib⁹ .i. oīno de his. Simile: Narrabo oia mirabilia .i. oīno narrabo. Primo ſumit maſculine: ſecūdo neutralit. b Feci / ſcripſi: qꝛ ſcribere eſt opari: vel quia factis meruit eſſe ſcriptoꝛ euāgelij. Vel c De oib⁹ / dictis et factis chriſti q̄ iudicauit digna vel idonea officio ſuę diſpēſationis. d O theophile: cui euāgeliū ſcripſerat / et act⁹ ſcribit. Interpratur aūt dei amatoꝛ: ꝙ ſi es et tibi ſcribit. e Que cepit / a baptiſmo ioānis q̄ baptizatus. f Uſq̄ in diē: qꝛ de toto illo tempe lucas ſermonem texuit: ꝛ fecit q̄ſi medicus aię medicinā. f Facere pꝛ⁹. g Et docere / poſtea. Glo. Ne verbū ope deſtruat. Bonū doctorē iſtruit qui qꝺ docet facit. i Precipiēs / ꝑcepta dans / que vel hic vel in euāgelio legantur. Vel Precepiēs / ſuple p̄dicare q̄ſi mittēs ad euāgelicandū. k Per ſpiritū ſanctū: qui ꝟba inſpirabat / et fiduciā dabat. Mar. xiij. b. Non eni vos eſtis loquētes: ſed ſpūſſanct⁹. Vel i Precipiēs ꝑ ſpiritū ſctm̄: quia qꝺ p̄cipit fili⁹ / h ꝛ ſpūſſanct⁹. Vl ꝓpter ſpm̄ ſctm̄ p̄cipiēs: qꝛ nō p̄ciperet niſi ſpūſſanct⁹ vēturus eēt. Vl h ꝙ dicit / per ſpiritum / determinat h ꝙ dicit / elegit. Joh. xv. c. Non vos me elegiſtis ꝛc. l Quos elegit. Hoc ad laudē aploꝝ: quoꝝ actus ſcribere ꝓponit. m Aſſumpt⁹ ē / a diuinitate vl a nube. Marci. vlt. d. Dñs q̄dē ieſus poſtq̄ locut⁹ ē eis aſſumpt⁹ eſt in cęlū. Moraliter. Cepit facere ꝛ docere.

ſionē paulū ſecut⁹ apoſtolū / ſine crimine in virginitate ꝑmanens / deo maluit ſeruire. Qui octoginta et quattuoꝛ agens etatiſ ānoſ i bithynia de ſęclo noſcit emigraſſe. Hic ſpūſāc to inſtigāte in achaię partib⁹ euāgeliū ſcribēſ greci fidelib⁹ incarnationem dñi fideli narratione oſtendit: eundēq̄ ex ſtirpe dauid deſcēdiſſe monſtrauit. Cui non imerito ſcribendoꝝ actuū aploꝝ ptās in miſterio dat: vt deo in deum pleno / et filio pditiōis extincto / oꝛone ab apoſtolis facta: ſorte dñicę electiōis numerus cōpleret. Sicq̄ paulus ꝯſūmationē aplicis actib⁹ daret: quē diu contra ſtimulū calcitrātē dñs elegiſſet. Q̄ꝺ ꝛ legētib⁹ ac req̄rētib⁹ deū breui po ti⁹ volui oſtēdere ſermone q̄ꝫ plixi⁹ aliq̄d faſtidiētib⁹ ꝓdidiſſe / ſciēs ꝙ opantē agricolā opoꝛteat ꝑmū d̄ ſuis fructib⁹ edere. Quē ita diuina ſubſecuta ē gr̄a: vt ñ ſolū coꝛpib⁹: ſ etiā aīab⁹ ei⁹ ꝓficeret medicia.

Explicit Prologus.

Incipit liber Actuū aploꝝ bti Luce euāgeliſtę. Ca. I

PRimū q̄dē ſermonē feci dē oib⁹ ō theophile q̄ cēpit ieſus facere et dōcere uſq̄ in diē qua p̄cipiēſ aplis pēr ſpm̄ſctm̄ q̄s elegit aſſūpt⁹ ēſt. Quib⁹ ꝛ p̄buit ſeipſū viuum poſt paſſionem ſuā in multiſ ārgumētiſ: ꝑ dieſ

Reuerendiſſimi in chriſto patris et dñi / dñi Hugonis ꝛc. Cardinalis Poſtilla ſup libꝝ Actuū aploꝝ: Incipit. Expo. Capi. I.

PRimū quidē ꝛc. Nota duplex ē ꝑfectio anime. Prima ſm cognitiuā .ſ. ſciētia: alia ſm motiuā .ſ. virtus. Prima ꝑfectio ſignificat ꝑ primū numerū perfectū .ſ. ſenariū ꝯſtantē ex ſuis aliq̄tiſ. Sicut eni ſenari⁹ malę ſignificatiōiſ ē: ita ſciētia ſi ſit ſola. Senari⁹ aūt in theoꝛicꝭ ē ſignū laboris ꝓpt opa ſex dierū: Geñ. j. Et ſex dies ſunt in quibus opoꝛtet opari: Luc. xiij. c. In phyſicis: ſemp male cretica ē ſexta dies. In geomāticis ſemp male ſignificat ſexta dom⁹. In aſtronomicis hexagon⁹ aſpect⁹ ſemp malus. Secūda ꝟo ꝑfectio: per ſecundū ꝑfectū ſignificat .ſ. vigintiocto: ad quā quia liber actuū ꝑtinet / diuidit in vigintiocto capitula. Item diuidit generaliter in duas partes. In ꝑma agit de actib⁹ q̄ ſunt cōmunes oībus .ſ. vſq̄ ad quartū capitulū. In ſecūda de actib⁹ ꝓprijs petri ꝛ pauli. Vel aliter diuidit in tres partes. In ꝑma determinat quędam cōmunia omnib⁹ apoſtolis. In ſecūda actus petri. In tertia pauli. Et hoc ſm triplicē generalitatē p̄dictā: vniuerſitatis / auctoꝛitatis ꝛ officij. Item quocūq̄ modo diuidit pꝛima pars in tres partes ſm tria capitula. Primū autē capl'm diuidit i duaſ ꝑteſ. In ꝑma ponit q̄ſi ꝓlogū vſq̄ ibi Quibus ꝛ p̄buit. In ſecūda aggredit opus ſuū. Secūda aūt in tres partes diuidit. In ꝑma agit de apparitione chriſti p⁹ paſſionē: ibi: Quibus ꝛ p̄buit. In ſecūda de interpoſitione queſtionis factę ab apoſtoliſ ꝛ aſcēſione ei⁹: ibi: Igitur q̄ cōuenerāt. In tertia de ſuppletiōe numeri apoſtolici ꝑ matthiā: ibi: In dieb⁹ illiſ. Dicit ḡ: a Primū / noialit .i. euāgeliū: qꝺ dicit primū reſpectu ſecūdi .i. actuū. Dicit aūt euāgeliū ſermo vnus: qꝛ in cubito ꝯſūmata eſt arca: Geñ. vj. c. Et ꝑm⁹: qꝛ de eo q̄ ꝑmus ē. Vel Primū / aduerbialiter. Sermo aūt dicit euangeliū a ſerēdo. Matth. xiij. a. Exijt q̄ ſeminat ſemiare ſemē ſuū. c De oib⁹ / ꝑtinue. Nō eni dicoia. Joh. vlt. g. Sūt ꝛ alia multa q̄ ſi ſcribant per ſingula:

Rect⁹ oꝛdo. Exo. xxviij. b. pꝛ⁹ p̄cipit fieri ſuphumerale / deide rōnale. Et Eſa. ix. b. Fact⁹ ē ꝑncipat⁹ ſup hūmerū eius. Cepit: quia doctrina ꝛ opatio chriſti / quędam fuit inceptio aplis eadē faciētib⁹ ꝛ dicētibus. Vel Cepit: qꝛ ſemp q̄ſi incipiēs fuit. Pſ. Et dixi nūc cepi. Ps. 76. Vel Cepit / dicit ꝓpter ſpm̄ ſanctū venturū: qui ꝑfecit qꝺ ipſe ceperat. n Quib⁹ ꝛ p̄buit. Secūda pars: in q̄ aggredit opus ſuū: pꝛimo agens de apparitiōe chriſti poſt paſſionem. Hucuſq̄ eſt q̄ſi ꝓlogus et cōpletio pꝛimi ſmonis: hic ꝟo eſt initiū ſecūdi. Nam in euāgelio dicit ieſum aſcēdiſſe et apparuiſſe: ſed nō ꝑ q̄draginta dies vt hic: nec ibi fecit mētionē de queſtione facta ꝛ alijs que hic dicunt. o Et p̄buit / potentia diuinitatiſ. p Seipſū: ipſe dico operās interius. Unde nō dicit: s Argumētiſ .i. oſtenſionib⁹: ſ in argumētiſ: quia ipſa argumēta nō dederūt fidē ſuę reſurrectionis ſed ipſe eis. p Seipſū / non aliū ſed alteratū: vel ꝓpriū nō phantaſticū coꝛpus: qꝺ ꝛ apli cognouerūt. q Viuū: q̄ſi mirū ꝙ poſt moꝛtē viuebat. Vel Viuū: non ampli⁹ moꝛiturū. r Suam / volūtarie ſuſceptā. Joh. x. d. Nemo tollit a me animā meā ꝛc. Vel alijs diſſimilē: quia nō pꝛo culpa ſua paſſus eſt ſicut alij. t Per dies q̄draginta: nō continue ſingulis dieb⁹: ſed in ſpacio tot dierū: ad ſignificādū ꝙ ipſe erat qui q̄draginta hoꝛis moꝛtuus fuit. Hoꝛa eni nona expirauit. Unde quattuoꝛ hoꝛę ꝑmę diei ꝛ duodecim noctiſ ſequentis et vigintiquattuoꝛ dieiſ ſabbati ſunt q̄draginta. Hic etiā numer⁹ tempalē vitā ſignificat: in qua hō ꝯſtanſ ex quattuoꝛ elementis